

Baba Basra Sources 46

עליות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף ל עמוד ב

ההוא דא"ל לחברי' מאי בעית בהאי ארעא א"ל מפלוני זבנתה ואכלתה שני חזקה א"ל פלוני גזלנא הוא. פי', בגזילה היתה לו זו בידו שגזלה ממני, והיו לו עדים לתובע שהיתה של אבותיו, והיה נאמן לומר פלוני גזלנא הוא, אף על פי שזה המחזיק בה אכלה ג' שנים, לפי שלא היו עדים דדר ביה ההוא דזבנא ניהלי' חד יומא, ואין טוענין ללוקח אף על פי שהחזיק ג' שנים עד שיביא עדים דדר בה מוכר חד יומא, כך פירש"י ז"ל⁹³. ולישנא לא משמע הכי, דהל"ל פלניא מנאי גזלה, כיון שלא היו לו עדים על כך, ומדקאמר פלניא גזלנא הוא, משמע שהיה הדבר ידוע להם בעדים. ויש לפרש פלניא גזלנא הוא שהחזיק בגזלות על שדה זו, וידוע הדבר בעדים, ואין חזקה לא לגזלן ולא לבא מכחו כדאי' בפרקין⁹⁴, וכן פי' ר' יצחק צ"ל⁹⁵. ואיכא דקשיא להו על זה דא"כ היאך היה הנתבע מביא לראיה, מה שנמלך בו וא"ל זיל זבין, ומאי האי דקאמר תלמודא נמי כמאן כאדמון, והלא אפי' הודה לו התובע בפי' אין הודאתו ראי', כדאמר' לקמן דגזלן וכן דגזלן אין להם חזקה אף על גב דאודי לי', דאי לאו דאודי ליה, הוה ממטי לי' ולחמריה לשחוור⁹⁶, וי"ל, שאע"פ שלא היתה הודאתו ראי', דאיכא למימר דמחמת יראתו הוא דקא מודה, אבל ממה שהשיאו לזה עצה ליקח את השדה [היה ראוי להביא ראיה אי לאו טעמא דאמרינן השני נוח לי והראשון קשה ממנו, לפי שאין לומר מחמת יראה השיאו עצה, שאילו נמנע להשיאו עצה ליקח את השדה] לא היתה עלילת הגזלן עליו, ובלבד שיודה שהקרקע של גזלן, וכה"ג אמר' לקמן⁹⁷ בענין תליוה וזבין, דקס"ד דתלמודא למימר, דבשדה זו זביניה לאו זביני, ואמר עלה ולא אמרן אלא דלא הו"ל לאישתמוטי, אבל הו"ל לאישתמוטי, לא, דכיון דהו"ל לאישתמוטי [ולאסיר מודעה] ולא אישתמיט, לאו מחמת אונס זבין. ועוד, נהי דהיכא דהודה בפני הגזלן אמר' דמחמת יראה אודי, אבל בפני הבא ליקח מה לו להודות, הרי היה יכול להשמט ולשתוק.

חדושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף ל עמוד ב

מעשה שני דההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא וא"ל מפלניא זבינתה ואכלתיה שני חזקה יש ספרים דגרסי ביה א"ל פלניא גזלנא הוא וכאותו מעשה שלמעלה מזו הוא, ולא בא אלא לחדש טענת אמינא אזבון דיני ולאשמועינן דטענה הוא דעביד אינש דזבין דיניה, ואית דלא גרסי ליה, אלא א"ל והא אית לי סהדי דאתית לאורתא גבאי ואמרת לי זבנה ניהלי ודברי המערער הן, ופשוטה היא:

חדושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף ל עמוד ב

דזבינא לי מיניה הא ארבע שנין וכו'. ולא מצוין למימר דילמא אחר שמכרה לך היום ארבע שנים חזר ולקחה ממך ומכרה לי זה שלש שנים, שהיה זה הלוקח שני צריך להביא עדים דדר בה מוכר ראשון חד יומא מאחר שמכרה לו ללוקח ראשון, ולא היה יכול להביאם שהרי לא דר בה כלל כדקא טעין בתר הכי דאכלה שבע. וכתב הרב רבי שמואל ז"ל שצריך לוקח להביא עדים של שבע שנים. ואני אומר בודאי שמעתא בדאיכא עדים הוא, אבל לענין הדין אין צריך ונאמן לומר אכלתיה שבע שנים מגו דיכול למימר מינך זבינתה ובלבד שיביא עדים של שלש שנים, וכן נמי אי אכלה שש שנים ולא היו שם עדים אלא של שלש נאמן לומר היום שש שנים לקחתיה מפלוני מגו דיכול למימר מינך זבינתה, וכי אמרינן אבל שית אין לך מחאה גדולה מזו, כשבאו עדים של שש שנים, אבל לא באו עדים אלא של שלש שנים המחזיק נאמן.

עליות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף ל עמוד ב

אבל שיתא אין לך מחאה גדולה מזו. ואם לא מטעם שהמכירה במקום מחאה עומדת הויא לה חזקה גמורה, אף על פי שאין המחאה מוטלת על המוכר, שהרי מכרה לסוף ב' שנים ועדיין לא היה זקוק למחות, מ"מ המחאה היתה מוטלת על הלוקח, אף על פי שאפשר שאין הלוקח יודע אם המחזיק ירד בה כדין לשדה, וגם אין המחזיק טוען שלקחה הימנו, שתיקת הלוקח ג' שנים מוכחת שנתברר לו שהמחזיק ירד כדין לשדה. והכי מוכח לקמן¹⁰⁴ דתניא אכלה בפני האב שנה ובפני הבן שנה, ובפני הלוקח שנה, הרי זו חזקה, ואוקמינן לקמן במוכר שדותיו סתם, אבל אם מכר אותו שדה בפני', לוקח אית ליה קלא ואין לך מחאה גדולה מזו. ודוקא ללוקח בשטר הוא דאית ליה קלא, ולא ללוקח בעדים שלא בשטר כדאיתא לקמן¹⁰⁵. ואיכא דקשיא ליה האי דקאמר בהאי עובדא אבל שיתא אין לך מחאה גדולה מזו, למה אין המחזיק נאמן לומר שלקחה תחילה מיגו דאי בעי טעין מינך זבינתה ואכלת' שני חזקה¹⁰⁶. ויש מתרצים, כיון שיש עדים שירד שם קודם מקחו של זה, שוב אינו יכול לטעון שלקחה ממנו. ואין זה נכון, שהרי יכול לטעון כי מתחילה לפירות ירד, ואחר שלקחה זה חזר ולקחה ואכלה שני חזקה. ועוד, מדאמר וה"מ דאכלה שבע, אלמא לא משכחת שנאמן המחזיק אלא כשאכלה שבע, ולא כשאכלה שש ואין עדים אלא על (שש) [שלש] שנים האחרונות. וי"ל, לפיכך אין המחזיק נאמן במיגו, לפי שמתירא לטעון מינך זבינת' פן יכבוש את השטר ויאמר לא שלי הוא ויבאו

בעלים הראשונים ויטרפו מידו כדי לחזור ולהעמידה ביד זה שמכרה לו באחרונה¹⁰⁷. ומצאתי לרב האי ז"ל שכתב הדין הזה מעשה ראובן א"ל לשמעון מאי בעית בהאי ארעא, א"ל זבנתה מלוי דזבנה מיהודה ואכלתה שני חזקה, א"ל ראובן, והא אית לי שטרא דאנא זבנתה להאי ארעא מן הדין יהודה, הא ד' שני, ואת זבנת' מלוי, מאי דלאו דילי', דהא כבר זבנת' אנא מן יהודה מקמי דזבנתה מלוי. וגירסת הגאונים דזבינא לי הא ד' שני, וגם בהלכות גאון הרב אלפסי ז"ל כך כתוב, ולא גריס דזבינא לי מיניה. ונ"ל שפי' הגאון זצ"ל כך, לפי שאין כאן עוד למחזיק מיגו, וכגון שטען המחזיק זבנתא מן לוי דא"ל דזבנא מן [יהודה], דנהי דמהימנית לי' במגו על טענתו שטוען שלקחה מלוי, הרי הוא עצמו אינו טוען דמיקמי דידי' זבנא לוי מיהודה אלא דלוי א"ל כך, הלכך הוא עצמו אין לו לסמוך על דברי לוי, כיון שמחה בו יהודה קודם שהחזיק ג"ש, דכיון שמכרה לראובן אין לך מחאה גדולה מזו.

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף ל עמוד ב

אבל טעין דאכלה שית אין לך מחאה גדולה מזו ולא קיימא ליה חזקה אמוכר, דהא מקמי דמלו ליה לדיליה תלת שנין זבנה מוכר לאחרינא ואין לך מחאה גדולה מזו. ואף על גב דלא מחי בהנך תלת שני בתרייתא דאכלה באפי לוקח לא הוי חזקה. ולא תימא הני מילי לטעמיה דרבי יוחנן דאמר כיון שמיחה פעם ראשונה שוב אינו צריך, אלא אפילו לריש לקיש דאמר צריך למחות בסוף כל שלש ושלוש בכי הא מודה. דכיון דלא קא טעין דזבנה מהאי לוקח שני אלא מבעלים הראשונים קא טעין, לא מהנו ליה הני שלש שנים דאכלה בפני לוקח אלא היכא דאכלה מקצת חזקה בפני בעלים הראשונים דקא טעין דזבן מיניהו מקמי זביניה דלוקח. כדאמרין לקמן בפרקין (דף נ ע"ב) גבי אשת איש צריכה למחות באחר, ואוקימנא כגון שאכלה מקצת חזקה בחיי הבעל ושלוש שנים לאחר מיתת הבעל. דמגו דאי בעי אמר מינך זבינתה, כי אמר לה את זבינתה ניהליה ואנא זבינתה מיניה מהימן. ואמאי תיסגי ליה בשלוש שנים דלאחר מיתת הבעל, אלא לאו ש"מ דכיון דלא טעין דזבן איהו אלא מבעל, לא מהני ליה מגו להימוניה אלא היכא דאכלה מקצת חזקה בפני הבעל דקא טעין דזבן מיניה. דאי לאו הכי (לא) הוויא חזקה דידיה כחזקה שאין עמה טענה. ומידי דהוה נמי אהיכא דאכלה שני חזקה בפני הבן וקא טעין דזבנה אבוה, דאי לא אכלה מקצת שני חזקה בחיי האב לא מהימן כדברירנא לקמן גבי שמעתא דאשת איש. הכא נמי כיון דלא טעין דזבנה מלוקח אלא מבעלים הראשונים מקמי זביניה דהאי לוקח, לא מהניא ליה האי חזקה דאכלה בתר דזביניה לוקח אלא היכא דאכלה מקצת חזקה בפני בעלים הראשונים דהיינו מקמי זביניה דהך לוקח. ובדין הוא דאלו לא זבנוה בעלים הראשונים למרי שטרא להאי ארעא בפני עצמה אלא בכלל כל שדותיו סתם, הוה קיימא ליה חזקה למחזיק בגוה בשני חזקה דאכלה מקצתן בפני בעלים הראשונים ומקצתן בפני הלוקח, כדאמרין גבי אכלה בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני הלוקח שנה. אלא כיון דזבנה בעלים הראשונים להך לוקח שני מקמי דשלמי ליה שני חזקה למחזיק, אשתכח דהך אכילה דאכלה בפני בעלים הראשונים כמאן דליתא דמיא. דכיון דזבנה אין לך מחאה גדולה מזו, וכמאן דלא אכלה מקצת חזקה בפני בעלים הראשונים דקא טעין דזבן מיניהו דמי. ולא אמרינן מגו דאי בעי אמר ליה ללוקח מינך זבינתה ואכלה שני חזקה, כי אמר מבעלים הראשונים זבינתה מקמיה זביניה דידך מהימן. דהא ברירנא מהא שמעתא דאשת איש דלא מהני מגו בהא מילתא אלא היכא דאכלה מקצת חזקה באפי ההוא דקא אתי מחמתיה. דאי לאו הכי הוויא לה חזקה דידיה כחזקה שאין עמה טענה דלא מהני בה מגו. והאי אף על גב דאכלה מקצת שני חזקה בפני בעלים הראשונים כיון דהוה בהדה מחאה לאו אכילה דמהניא גביה חזקה נינהו.